

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

5. EVFOLYAM, 41. SZÁM

ZSIDÓ LAP

1943 OKTÓBER 13

ELFIZETÉSI ÁRA: EGESZ ÉVRE 14, FÉL-
ÉVRE 7.50, NEGYEDEVRE 4 PENGŐ.
M. KIR. POSTAI CSERKSZÁMLA: 19103

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN, CSÜTÖRTÖKÖN

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
VII. NAGYVATADI SZABÓ UTCA 39.
TELEFONOK 21 64 27 17

Szüntelen általánosítás...

Nem új jelenség, igazán megszoktuk és mégis újból és újból fájdalmasan ható és mélyen lehangoló a szélsőjobboldali sajtó sok zsidóellenes támadása, amely valóban minden műfajt felölel, a kis versecskétől a széleskörű „tanulmányig” és felölel minden hangnemet is, minden tónust, a burkolt célzástól a legélesebb általánosításig. Általánosítás — ez a lényeg, az általánosítás, az a törekvés, amely minden rosszat „a zsidóság” nyakába varr, és ez az általánosító törekvés vajmi sokszor már híreknek, riportoknak, cikkeknek címeiben is feltör, a „zsidó” szó fájdalmasan sűrűn cimszereplője tudósításoknak. Ez az általánosítás kezdődik kis kriminalitásoknál, de folytatódik politikailag, hogy aztán történelmi eseményekre kiterjeszkedjen, sőt egyik-másik ilyen cikkben a múltak egész történetét „zsidó kérdésre” egyszerűsítik le, mintha nem is a jelen volna a múlt folytatása az események végtelen láncolatában, hanem mintha a múlt volna a jelen folytatása.

A lényeg mindig: az általánosítás: „a zsidó”, „a zsidóság”, ez a fogalom úgy szerepel a szélsőjobboldali propagandákban, mint valami személy-név, amelyben egységgé és tipussá, sőt egyéniséggé lesz minden egyes magyar zsidó és a földkerekség minden élő zsidója, sőt a rég, régesrég letűnt és elmerült idők zsidósága is. Igen, a számegység „a zsidó” és „a zsidóság” —, kisebb számegységet nem is ismernek; és A. és B. és Iksz és Ypszilon magyar zsidó és annyi és annyi magyar zsidó, aki derekas

munkában, családjának és hivatásának körében éli életét, sokszor értetlenül áll ezzel a jelenséggel szemben — ő csak azt tudja és valamennyien csak azt tudják, hogy becsülettel és odaadással teljesítik minden kötelességüket, hogy a „siberhez” éppugy nincs semmi közük a világon, mint ahogy semmi közük ama politikai ártalmakhoz, amelyek az ilyen általánosításokban „a zsidóságnak” imputáltak, jó magyarok és jó zsidók, akiknek főtörekvése az, hogy felemelkedjenek a küzdelmes idők követelményeinek színvonalára, hűek és áldozatkészek s tántoríthatatlan magyar érzésükhöz hiven, a maguk munkájában, magatartásában is azt a nemzeti egységet szolgálják, amelynek szolgálata, illetékes államférfiak szerint is, legelsőrendű kötelessége mindenkinek. „A zsidóság” és „a zsidó” nem cipelhet a hátán egész könyvtárakat, amelyekben cáfolata az általánosításokkal szemben kifejezésre juthat, nem cáfolhat mindent és nem polemizálhat folyton — nem is szólva arról, hogy még ha valóban „személyiséggé” alakulna át, akkor sem tölthetné polemizálással életét, nem is ezeknek az időknek műfaja ez.

Az annyira szükséges és annyira nélkülözhetetlen nemzeti egység semmiféle oldalon sem tűr semmit, ami bármiféle irritációs anyagot hurcolhat a belső harmóniába, a lelkek békéjébe.

A magyar zsidókra, ismételjük, fájdalmasan és lehangolóan hat a szélsőjobboldali sajtónak általánosító tendenciája, minduntalani támadása, — de meg van győződve, hogy épp általánosító tendenciájuk nyíltsága

meg is fosztja azt hatásuktól, vagy legalább is gyöngíti azt.

Valahol felröppen egy rossz élce egyik vagy másik politikai párt rovására, kering egy-két napig, valaki felkapja és harmadnapra már „a zsidóság” magatartására nézve vonnak le egy szélsőjobboldali lapban élesen általánosító következtetéseket. Nem tételezhető fel, a betű röppályáját is ismerve, hogy az ilyesmi hatásos volna, de ha úgy volna is, — miként lehetne rá felelni, miként lehet cáfolni, mit lehet magyarázni, érvelni, polemizálni? ... A magyar zsidóság — s amikor ezt mondjuk, bizvást általánosíthatunk — odaadással teljesíti minden kötelességét s ha akadnak egyes megfélemt zsidók: azok magátólértendőleg épp a magyar zsidósággal találják magukat legfőképp szemben — épp az általánosító tendenciák folytán.

A magyar zsidóság mélyen átérzi, hogy mivel tartozik a nemzeti egység ideáljának és realitásának.

A Magyar Zsidók Lapja, mint olvasói láthatják, állandóan, minden számában a komoly tárgyilagos érvek és bizonyítékok tömegét vonultatja fel az ellenünk irányuló támadásokkal szemben s a maga vártáján, a nemzeti egység követelményeinek megfelelően, a mai idők követelte felelősségérzettel, a tudományos kritika eszközeivel is védelmezi szakadatlanul a magyar zsidóság igazait — még az általánosításokkal szemben is; de vannak a szélsőjobboldali lapokban általánosítások, amelyeknek természete szinte lehetetlenné teszi a disputát, magyarázatot, érvelést.

ÉRTESÍTÉS

Nagyfuváros-utcai templomunkban október 17-én délelőtti fél 11 órakor, Rumbach-utcai templomunkban október 18-án este 7 órakor

Fábián Béla

a munkaszolgálatosok ügyében fontos közléseket tesz.

Hittestvéri üdvözléssel:

A Pesti Izraelita Hitközség Elöljárósága

A Pesti Izraelita Hitközség Hadviseltek Bizottsága.

Renan szavaival felelünk

egyik szélsőjobboldali lap cikkére, amely a Biblia örvendetes elterjedéséről írt közleményünkhöz fűz antiszemita megjegyzéseket — a Biblia elterjedéséhez antiszemita megjegyzéseket! Volt már rá példa, hogy zsidóellenes fejtegetésekben azonnal oldottak meg minden problémát, mikor velük szemben a halhatatlan és legmonumentálisabb ellenbizonyítékra, a Bibliára mutattak rá, hogy igen... persze... de az a zsidóság, amelyről az Ótestamentum szól, a zsoltárok és mennydörgő prófétai szövegek zsidósága, a bibliai történetek zsidósága, az más volt, más zsidóság, más kor, más világ, más légkör zsidósága és semmi köze a modern zsidóhoz, akit az antiszemitaizmus támad. Igen, ilyen érvelésre volt már példa, de arra tudunkkal még nem volt példa, hogy mintegy az Ótestamentumbeli zsidóságra is kiterjesszék a jelen zsidóellenes törekvéseit s hogy, a bibliai emberek gyarapodását azért, azon az alapon, azzal az indoklással fűződjék örömmel egy újsághoz, mert „minél többet olvassák az Ótestamentumot, annál több lesz Magyarországon a zsidóellenes meggyőződésű ember.” Mert erről van szó az említett lap egyik cikkében — konkrétan a következőkről:

Abban a bizonyos közleményben ismertettük a Bibliatársulat beszámolóját, amely arról szólt, hogy 1942-ben, egyetlen év alatt, nem kevesebb, mint 40.259 teljes Biblia fogyott el — míg például 1920-ban 5020, 1941-ben 25.000 példányt adtak el: a Magyar Zsidók Lapja örömet fejezte ki a keresztény Biblia Társulat beszámolójának impozáns adatain s többek közt azt írta, hogy örülünk, mert a teljes Biblia az Ótestamentum elterjedését is jelenti. „Mi is örülünk” írja most cikkének címeiben az illető lap s félreérthetetlen világossággal megmondja, hogy mi is az, amiért a Biblia elterjedésén örvendezik. „Aki — ez fejtegetésnek konklúziója — az Ószövetséget fi-

gyelmesen olvassa és tanulmányozza, az semmi esetre sem lehet zsidóbarát. Minél többet olvassak tehát az Ótestamentumot, annál több lesz Magyarországon a zsidóellenes meggyőződésű ember. Ezért örülünk mi is a bibliai emberek száma gyarapodásának.”

„Mindenkinek ajánlhatjuk, olvassa el...” mondja a cikk, felsorolja többek közt, mint olvasandót, Jákob és Ézsau esetét, a zsidók egyiptomi kivonulásának történetét stb. „Mindenkinek ajánlhatjuk, olvassa el...” mintha valami szenzációs modern regényt hirdetnének. „Mindenkinek ajánlhatjuk, olvassa el...” De azt hisszük, ez a figyelmeztetés kissé elkésett... sok-sok évszázaddal és néhány évezreddel, mert sok-sok évszázad óta olvassa mindenki, sok-sok évszázad óta nincs otthon, nincs iskola és nincs templomi szöszék, amelyen ne idéznék, ne tanítanak és ne magyaráznák a bibliai történeteket, nincs művészet, amelyet ne inspirált volna, nincs nép a földkerekségen, amelynek nyelvére nem fordították, nem azért, hogy „zsidóellenesség”-et terjesszenek, de azért, hogy a felebaráti szeretet igéit, lelkét terjesszék.

Nem polemizálunk, természetesen, a cikk állításaival, de miután épp a Bibliával kapcsolatban kitér a zsidóságra s miután mint egy antiszemita adattárra hívja fel olvasói figyelmét az Ótestamentumra, hadd szólaljon meg a nemzsidó Renan, a világ egyik legnagyobb gondolkodója, a nagy bölcsész és egyháztörténész. Nem egyszer, de nagyon sokszor idézték az itt következő mondatokat, amelyek a zsidó tanulmányoknak szentelt társaságban hangzottak el, e lapok hasábjain is nem egyszer idézték, nem baj — nem lehet elégyszer idézni, sőt kell idézni, amikor olyasmit olvasunk, hogy a Biblia terjedésével a zsidóellenesség terjed.

„Mily csodálatos sors az önök szent könyvéé, a Bibliáé, amely a civilizált világ szellemi és erkölcsi tápláléka lett.

Mivel foglalkoznak messzi tájak távol s legkülönbözőbb népei? A Bibliával, mindenekelőtt a Bibliával. Olvastam egy kis szigetecskéről, amely valójában elszigetelt kis szikla a tenger vad háborgásában s az esztendő felében szinte elmerül a sötétségben, távol minden kapcsolattól a világgal. És mit csinálnak ezen az elfelejtett kis földdarabon? A Bibliát olvassák reggeltől estig. Járta Skandinávia északi tájain, megfordultam a lappok földjén. Most tanulnak olvasni. S mit olvasnak? A Bibliát, mindenekelőtt a Bibliát...

„... Önöknek hasonlíthatatlan privilégiuma, hogy könyvük az egész világ könyve lett. Ezt az egyetemességet megosztják a görögökkel s ha a modern görögök azt mondanák, hogy csak mi foglalkozhatunk a göröggyel, azt felelelnék: „bocsánat az egész világ bámulja az önök régi iradatmát, az egész világ joga van tanulmányozásához...”

„... Izrael szelleme: a próféták szelleme. S a prófétákban egy ideál nyúl meg szakadatlanul — s ez nem egy részleges, de egy egyetemes kultusz: az igazságosság, auralma... igen ez az az ideál, amelyet a régi próféták hirdettek; ez jelenik meg műveikben. Ez az ideál nem valósult meg teljesen — soha ideál nem valósul meg teljesen — de szenvedélyes hite mintegy megszálltsággá lett a jámbor zsidók gondolatában. Ime, az ideál, amelyet az egész emberiség adoptált...”

„... Dolgozzunk együtt, mert a mi közös. A Biblia tanulmányozása, megvilágítása, magyarázata. S mi jelent szebb hódolatot Izrael szellemének, mint a modern exegézis termékeny munkája, mint a számtalan kritikai kutatás — az ősi szöveg minden egyes szavának megvilágítása. Az egész emberiség könyve ez, alapvető dokumentum a vallásos ideál fokozatos fejlődésének történetéhez, az emberiségben. Az Önök igazi Parthenonja: a Biblia...”

Pályázati hirdetmény

A nagyváradi orth. izr. koedukációs gimnázium igazgatójának nyugalombavonulása folytán megüresedett

igazgatói

állásra az iskolát fenntartó hitközség pályázatot hirdet. Pályázhatnak oly középiskolai rendes tanárok, kik az 1934. XI. t.c. 13. §-a és a M. E. 9000/1927. sz. rendeletében előírt feltételeknek megfelelnek, hithű életmódot folytatnak s akik a szigorúan vallásos szellemű iskola vezetésére képesek. A pályázók képviseletüket, eddigi szolgálataikat, életkorukat, családi állapotukat, állampolgárságukat, nyelvismereteiket és vallás-erkölcsi megbízhatóságukat igazoló hiteles okmányokkal felszerelt folyamodásukat a gimnázium igazgatóságához (Zárda-u. 2.) legkésőbb f. hó 20-ig nyújtásuk be.

Nagyvárad, 1943. október hó-8-án.

LEITNER SÁNDOR
hitközségi elnök

Vallási megújulás felé...

Huszezer új imádkozó a főünnepi istentiszteleteken

Nem mehet el szó nélkül napjaink krónikása ama jelenség mellett, amelynek az elmúlt főünnepeken voltunk tanúi. Újra meg újra megörvendezteti a figyelő kortárs szívét s talán majdan a jövő történetírója számára új vallási renaissance kezdetét jelenti.

Évekkel ezelőtti széleskörű vallásgondozó munka indult meg a magyar zsidóság körében s mintha ennek a magvetésnek első termése most érett volna be, amikor fenséges napokon ezer és ezer új imádkozó zsidót láttunk az istentiszteletekre özönlenni. Sokan, tömegesen vonultak a templomokba olyanok, akik más években nem szokták felkeresni Isten házáat, de most buzgó imádságba merülve ájtatoskodtak a szent gyülekezetekben.

Ugy látszik, az intézményes vallásgondozás termékeny talajra talált — és az idők járása is kedvezett e munkának. Más ültetésnek a napsugár és termékenyítő eső kedveznek, ahhoz, hogy a zsidó vallás magvetése sudárba szökkenjen, az élet keserűségei, a sors megpróbáltatásai és a történelem orkánja kellettek. A nagy viharzás, amely végigzug felettünk, új perspektívát nyitott a vallásnak: a romok felett újjáéled a hit s eleven erővel sarjad a vallásos érzés.

A vidéki hitközségek főünnepi istentiszteleteiről még nem lehet teljes képünk, de az eddig beérkezett közlésekből

már arra következtethetünk, hogy az ország minden zsidó templomában észlelhették a vallásosság fokozódását.

A főváros területén öt hitközség van: a pesti, a budapesti orthodox hitközség, a budai hitközség, a kőbányai és az óbudai hitközség. Az öt hitközségben kilencvenkilenc helyen volt istentisztelet. A Pesti Izr. Hitközség területén a nyolc állandó templomon kívül huszonegy pótimaházban és a hitközség felügyelete alatt álló tizenhét intézményi imaházban tartottak istentiszteletet. A pesti istentiszteleteket az elmúlt főünnepeken kereken tízezerrel többen keresték fel, mint az elmúlt évben.

Az orthodox hitközség tagjai egész évben templombajárók, mégis a főváros egész területén negyven különböző helyen tartott istentiszteleteiken sokkal többen voltak ebben az évben, mint tavaly: a múlt évben mintegy tízezeren imádkoztak az orthodox templomokban és ebben az évben felével emelkedett ez a szám tizenötezerre.

Budán a három állandó templomban és hat pótimaházban tartottak istentiszteleteket, évente átlagban kétezerháromszázan szoktak templomaikban imádkozni, ebben az évben a templomlátogatók száma elhagyta a háromezretet. A kőbányai hitközségben az állandó templomban és egy pótimaházban volt istentisztelet tavaly hétszáz hívővel, az idén az

ájtatoskodók száma nyolcszázötvennyel emelkedett. Még az óbudai hitközségben is növekedett valamivel a templomlátogatók száma: az óbudai templomban tavaly alig négyszázan, az idén közel ötszázán imádkoztak.

Mindezt összegezve, a fővárosi zsidó templomokban az Újév napjaiban és az Engesztelő Napon felnőtt férfiak és nők kereken hetvenezeren fohászkodtak. Huszezerre tehető azoknak a száma, akik új hívők, új imádkozók voltak ebben az évben a magyar zsidó templomokban.

Ennek jelentőségét fokozni tudjuk, ha rámutatunk arra, hogy a zsidó férfiak közül igen sokan az ünnepeken is távol voltak. S nem tévesztjük szem elől azt a szomorú szempontot sem, hogy a magyar zsidóság lélekszáma állandóan rohamosan fogyni kezd: növekvő irányu természetes apadás ritkítja sorainkat. Így figyelembevétel a templomlátogatók számának ezt az úgrásszerű megnövekedését, mindenképpen joggal állapíthatjuk meg a vallásosság örvendétes fokozódását.

Az ünnepek elmúlnak, de hatóerejük ittmarad: az istentiszteletek meghatározó bensősége és felemelő szépsége, amely megragadja a lelkeket, áttérjed a hétköznapi szürkeségébe is. S akiket a hit ereje és a vallás tartalma a bűnbánó és engesztelő napokon bizva-bizó helytállásra és kitartó kötelességteljesítésre

Igy írja le a Talmud a régi szép szukkósz ünnepét!

Milyen volt a fáklátánc a jeruzsálemi templomban

A talmudi sátorosünnep a második templom idejében mesebeli fényvel és pompával folyt le. Tudvalevőleg a Talmudnak egész külön kötete, a „szukka“ című, szól a sátorosünnep-ről.

Jeruzsálem utcáit rendkívül módon élénkítette az ünnep. Itt is, ott is lülavokkal díszelgő embereket lehetett látni és rabbi Méir kiemeli, hogy ezek a lülavok arany fonalakkal voltak dítköztve. Mások a főváros mellett levő kis faluba, Mocába siettek, melynek erdeiből a fűszavesszőket gyűjtötték, hogy a templomi oltárokat díszítsék velük. A jeruzsálemi férfiakról általában dicsérőleg jegyzi föl a talmud, hogy bárhová mentek az ünnep alatt, az ünnepi csokor mindig velük volt.

Magában a templomban áldozatképpen összesen hetven tulkot mutatnak be az ünnep alatt és a hódoló kör-

menetekén kívül minden reggel egy külön ünnepi szertartás is volt: a vízöntés (niszuch hamajim).

Egy pap ugyanis minden reggel az ünnep alatt hatalmas arany edénnyel lement a Siloach forrásához, megtöltötte az egész edényt vízzel és így tért vissza a városba. A kapunál trombiták és kürtök fogadták. A pap zenével vonult be a templomba és ráöntötte a vizet az oltárra, melyen két ezüst csésze fogta fel. Kiáltották is a pap felé a vízöntésnél: magasra a kezedet! Hagbe jodhol Magasra a kezedet! Ennél a szertartásnál nagyon vigyázni kellett. Mert egyszer megtörtént, hogy a papa keze reszketett és a vizet lábaira öntötte. A feldühödött nép erre az ügyellont, akit eretneknek tartott, megdobálta esrogjaival.

A hajdani szukkósznak egyik nagyon érdekes szertartása volt ez. De

ismertetjük itt még egy gyönyörű szertartását ennek az ősidei ünnepnek és ez a fáklás tánc-ünnep.

A héber elnevezése ennek a szertartásnak a következő:

Szimchat beth hasoéva, vagyis a merités házána ünnep.

Ez a templom egyik csarnokában játszódott le, amelyet a nők csarnokának neveztek, az első nap estéjén. Itt óriási arany kandeláberek égtek, ötven rőf magasak, mindegyikén négy tálca, melyeket olajjal kellett megtölteni. A fiatal papok oda hatalmas létrákra kuszak fel és az aranytálcákba olajat öntöttek. Majd a papi ruhákból készített kanócokat lángra lobbantották. Olyan világosság áradt ki erre a csarnokból, hogy nem volt ház Jeruzsálemben, amelyet a nagy fény be ne ragyogott volna.

Ezután megkezdődött a fáklátánc.

A jámborok, kezükben a fáklákkal, táncra kerekedtek, himnuszokat daloltak, a leviták pedig elhelyezkedtek a tizenöt márványlépcsőn, amelyek a nők csarnokainak bejáratát

impregnált, a küzdelemben mindvégig megállnak és biztosan fennmaradnak.

Az éjszaka sötétjében a várkastán járnak a poroszlók és eltévedt embert találnak. Felemelik fegyverüket — de az idegen megszólal:

— Ne bántsalok, mert a király házá-
nak gyereke vagyok.

A poroszlók elviszik a jövevényt a király elé és jelentik, hogy eltévedt gyermekét találták meg. A király megkérdi a vándortól:

— Mondd, ismersz te engem? Miért mondtad, hogy a gyermekem vagy?

— Uram, király — feleli az idegen — én nem ismertek. De biztosan benned, mert ha nem mondtam volna, hogy a te gyermeked vagyok, a poroszlók megöltek volna.

Izrael gyermekei eltévedtek az éjszakában, elbotyongtak, messze elvetődtek a Király hazától —, de most hazatértek és vallják, hogy ők a Király gyermekei. Hitvallásuk a Zsoltár szavával zeng: „Istenem, benned bízom s hiszem, hogy nem szégyenülök meg...”

DR. KATONA JÓZSEF

TELŐ JAVÍTÁS.
KARBANTARTÁS
ORBÁN IGNÁC, Tel. 147-973

Töltsd a sátorosünnepet

a Svábhegyi dőli legelőn a KRAUSZ-féle orfokóser PENZIOBÁN, 658-es villamos végállomása, VII. KÁZMÉR UTCA Tel.: 105-318

Huszeves volt a Páva-utcai templom ulöv napján

Ros Hasónó első napján ünnepélyes istentiszteletet tartottunk templomunk 20 éves fennállása jubileumának alkalmából. Huszeve immáron annak, hogy ezek közt a megszentelt falak között tartottuk az első istentiszteletet. Jólehet a falak még nyerssek voltak — az idők rövidsége miatt, az átványokat nem lehetett eltávolítani — csak deszkákon közlekedve, tudunk eljutni ülőhelyeinkhez: mégis „ásré ájin ruaszó zaus”, boldog volt az, aki láthatta az emelkedett ünnepi hangulatot, a szárnyaló lendületet, az örömujjongást és a lángoló lelkesedést, amely megkapta és magával ragadta az ájtatoskodó híveket.

Az ábítat ünnepélyes órájában a jubileum napján kegyelettel emlékeztünk meg a templomépítő bizottság elhalálozott tagjairól: Dr. Lédere Sándor elnöke, Schlésinger Ármán titkár, Lóm Sándor alelnök, Glaser Lipót, Eichel Miksa és Lámgj Emil megdicsőült hitestvéreinkről.

Amint elszáratuk a halottakat, épp úgy köszöntöttük örömmel és szeretettel az élőket, akik Isten kegyelméből közöttünk voltak az ünnepő tömegben: Dr. Zahler Emil, díszelnököt, Vas Lajos előjárót és Hereeg Sándor alelnököt, kiknek segítségével sikerült felépíteni, Isten dicsőségére, a mi templomunkat.

Együttal megemlékeztünk Glücksta Lajosnéról is, aki ez alkalommal értékes, remekbe készült hársnyttakarót ajándékozott templomunknak, elhalt fia emlékének megörökítésére, aki nagyon szerette a

Mindenhatónak ezt a hajlékát és szorgalmasan látogatta azt.

Buzgón imádkoztunk, hogy a Mindenható óvja meg a mi templomunkat az acél meg a tűz pusztításaitól...

Dr. Farkas József
közzeli rabbi

Az ORE közlése eszrog-lulov ügyében

Az Országos Rabbi Egyesület elnöksége az eszrog-lulov beszerzési nehézségekre tekintettel a következőket közli:

1. Amennyiben teljes eszrog-lulov csokor nem állna rendelkezésre, akkor az előző évekből esetleg megmaradt lulovval vagy eszroggal vagy hádászimmel kell végezni a lulov-szertartásokat. Minthogy ez esetben a vallási köteleességnek csak jelképesen tudunk eleget tenni, bóróchót nem mondunk.

2. Azok a hívek, akiknek a fentemlített régi kegyszerek rendelkezésükre állnak, a hósánó-imákat az előírt körmenetben (hákófo) mondják el.

3. Ha az említett régi kegyszerek nem állnak rendelkezésre, akkor a körmenet elmarad és a hósánó-imát nyitott frígszekrény mellett mondjuk el, de a Tórárt nem vesszük ki, hasonlóan, mint szombatban.

4. Hósánó-Rábbó napján mindenképpen megtartjuk a körmeneteket az ázóó csokorral. E körmenetekhez a Tórákat kivesszük.

Nyugalma lesz.

az FISCHER és WEISS vegyesüzemével
címzett király utca 89. Telefon: 328-430.

alkották. És ekkor megszólaltak a hangszerek.

A citerák, a hárfák, a cimbatmok, a kürtök, a kapun pedig egész főt, két pap állott a trombitákkal. És a

(Szóta Iraktusa 41/a) még egy megkapó szukkász-jelenetet.

A mózesi ősi parancs értelmében szukkász első napján minden nyolcadik esztendőben magának a zsidók

— Ne félj, Agrippa, ne félj, aelánu attó, achinu attó, testvérünk vagy, testvérünk vagy!

Még meg akarjuk itt röviden említeni, hogy a zsidó középkor legenda-

A munkaszolgálatosoknak szánt összes ruhacsomagokat

a Hadviseltek Bizottságához
kell küldeni. (VII., Sip-u. 12)

„Vizhatlan réteg”

I.

Weis István pécsi professzor, v. államtitkár és v. OTI-vezérigazgató, a legtermékenyebb szociológusok egyike, új művel gazdagította könyvei sorozatát. Az új munka címe: *Hazánk társadalomrajza*. Kiadója a Nemzetnevelők Könyvtára. Vagyis: Weis Istvánnak ez a kötet az a rélt szolgálja, hogy a nemzetnevelőket, tehát a tanárokat és tanítókát lássa el megfelelő, korszerű ismeretekkel. E korszerű ismeretek közül természetesen nem hiányzik a zsidókérdés sem, amellyel Weis István egyébként is mindig különös előszeretettel foglalkozott.

Miket olvashatunk a zsidókról és a zsidókérdésről a *Hazánk társadalomrajza*-ban? Például ilyeneket:

... A zsidóság csaknem egészében a középosztály helyét foglalta el. A kereskedelem és a bankügy jóformán teljesen, a nagyipar tulnyomó részben az ő kezükbe került... Összetartásuk, faji, azonossági érzésük gondoskodott arról, hogy vezetőállásokba, kulcshelyzetekbe csak közülük való kerüljön, aki azután az illető vállalatot vagy foglalkozási ágat elárassította saját fajtájubeliakkal... A zsidóság még akkor is bajt okozott, amikor mellékcélok nem vezették, mert a szellemi élet irányítását nem a magyar sajátosságok figyelembevételével végezte. Követésére akarta kényszeríteni a magyar népet: azt kívánta, hogy a jóról, szépről, hasznosról alkotott fogalmait az ő izlése szerint változtassa meg... Középosztálypolitikai nézőpontból pedig ennek a milliós tömegnek a felső és alsó osztály közé ékelődése annyit jelentett, hogy vizhatlan réteg keletkezett, amely megakadályozta a középosztálynak utánpótlását a népből. A zsidóság elzárta a régi urát a paraszttól, holott azokat 1848 előtt nem mély árok, hanem keskeny mesgye választotta el egymástól... A kapitalista társadalmagazdasági rend nyújtotta előnyök a zsidók szákmányává váltak, akik éltek is

az alkalommal... (Ezeket olvashatjuk Weis István művének 83., 84. és 85. oldalán!)

A zsidó pénzemberekkel kapcsolatban a szerző elismeri ugyan a zsidók egy részének tehetségét és kitartó munkáját, de a következőket fűzi hozzá:

„Nem a szaktudás és az üzleti leleményesség volt emelkedésük kulcsa, hanem a gazdasági élet visszasszálgainak felhasználása, az embertársak gyöngéinek kiaknázása... Budapest izléstelensége nagyrészt ezeknek a rovására írható...” (100. oldal.)

II.

Nézzük csak egy kissé a vádsorozatot! Kezdjük sorjában! Itt van, mint elsőszámú vád, a középosztály helyének elfoglalása, továbbá a kereskedelem, a bankügy, a nagyipar és az egyedáruságok megszállása... Helytálló-e a vád?

Szekfű Gyula „Három nemzedék és ami utána következik” című főművében ezeket olvashatjuk a múlt század elején uralkodó honi helyzetről... A magyar városokat, a bennük a polgári osztályt a nyugati államokhoz képest elmaradt helyzetben találjuk... Magyar városaink akkor még inkább, mint ma, parasztvárosok voltak, lakósaik földművelő, állattenyésztő, szőlőművelő őstermelők, kikre tehát a tiers état fogalma nem alkalmazható. Ahol a magyar városokban kereskedőelem van, az szinte kizárólag zsidó... A rendi Magyarországon magyar ember nem foglalkozott kereskedelemmel. Átengedte az idegeneknek: zsidóknak, cincároknak, görögöknek, örményeknek, rácoknak... Mi következik Szekfű Gyulának ebből a megállapítás-sorozatából? Az, hogy a zsidó kereskedők és iparosok — vagyis: a középosztály lényeges alkatelemei — nem foglalták el a XIX. század elején másoknak a helyét. Nem lehetett ugyanis elfoglalni olyan rétegeknek a pozícióját, amelyek — nem voltak! (Annyit egyébként Weis István is elismer, hogy a régi középnemesség nem volt alkalmas a modern középosztály szerepére.)

Ugyancsak Szekfű Gyula állapította meg, hogy Magyarországon, Oroszországot és a Balkánt leszámítva, az európai országok közt a legesekélyesebb számú iparos élt a XIX. század elején. Képz BÉla leszögezte, hogy ez időben „fajmagyar népünk különben is idegenkedett a városi élettel.” Teleki Pál gróf azt írta, hogy: Még a XVIII. század végén is csak Komáromnak és Győrnek van három

százalékot meghaladó kereskedő-lakossága.” Rakovszky Istvánnak a Közgazdasági Enciklopédiában megjelent tanulmányában pedig azt olvashatjuk, hogy az ország „városszámbamenő nagyközségei” a múlt század közepéig kitarotak a vásár mellett. A piaci vagy vásári kereskedelemből azután a német, görög, örmény és zsidó kereskedők teremtettek állandójellegű városi kereskedelmet.

Mivel pedig vitathatatlan igazság, hogy a kereskedelem és ipar megfelelő fejlettsége egyik főalkateleme az igazi városiasságnak, ami viszont a polgáriasság természetes előfeltétele, — Magyarországon a zsidóságnak is komoly szerepe volt a középosztály kialakításában. Ámde kétségtelen, hogy a nemlévő kereskedőosztály helyét nem foglalta el.

III.

Nem helytálló az a megállapítás sem, amely „faji azonossági érzés”-ről szól. Elvégre a zsidóság kebelében és keretében — mint minden vallási közösség körében — akadnak gazdagok és szegények, konzervatívok és reformerek, pozícióikat védők és új pozíciókért harcolók. Weis István, mint szociológus, bizonyára tudja, hogy például a zsidó gyáros sohasem fizetett több munkabért a zsidó munkásnak, mint a remzsidónak és a zsidó munkavállaló épúgy küzdött a béremelésért, mint bármelyik keresztény társa.

Ugyanígy nem helytálló, amikor valaki valami lútsa és a magyar izlést megrontó, külön zsidó „jó”-ról és „szép”-ről regél. Weis Istvánnak, aki annyit foglalkozott a zsidókérdéssel, tudnia kellene, hogy milyen emelkedett felfogást hirdetnek a zsidóság tanításai a „jó”-ról és a jótettéről. A jótékonság, például, a zsidó felfogás szerint az igazságossággal egyenlő. A cedokó szó a héberben kettős jelentésű: jótékonsággal és igazságossággal egyenlő. Ez a zsidó felfogás megfelel a modern szociális világnézetnek.

Ami pedig a „szép”-et illeti, amelyet a zsidók — Weis István szerint — szintén megváltoztatni törekedtek, talán köztudomású, hogy a magyar zsidóság kultúrelmei milyen szolgálatot teljesítettek a magyar zsenik valláskülönbség nélkül való felkarolása és istápolása terén. Alig volt az utolsó évtizedekben, amióta a zsidóság valóban polgáriassághoz jutott Magyarországon, olyan jelentős magyar író, festő, szobrász vagy zeneszerző, akinek ne lettek volna zsidó zsongói. A kulturzsidóság szellemét és ha kellett, pénzét is tudta szolgálni azt

FREGOLAN

FÜRDŐKÁDPASZTA
HÓFÉHÉRRE TISZTÍT — NEM KARCOL

A Svábhegyi Noémi Pensióban

széleskörű orv. ellátás (diétás konyha). Folyóvízes szobák. Cseppekre előjegyzés. Telefon: 94-62-52. Célrész-utca 5/a.

a „szép“-et, amelyet a magyar zsenik a'kottak, de sohasem kívánta, hogy a nagy magyar teljességek, vagy a magyar nép fiai valami külön zsidó izlés szerint változtassák meg a jóról és szépről alkotott fogalmaikat.

IV.

Igen különösnek találjuk a szerzőnek a „vizhatalan réteg“-ről szóló teóriáját is. E'dig csak politikai szölamok hirdették, hogy a zsidóság csak a felső és alsó osztály közé ékelődése „megakadályozta“ a közeposztálynak utánállását a népből. Az aztán egvéni felfogásra valló tétel, hogy a zsidóság széles szakadékokat teremtetett azokból a „keskeny mesggyék“-ből, amelyek 1848 előtt az urakat a parasztoktól elválasztották. Ezzel szemben elég, ha Berzeviczy Gergelyre, Gaál Jenőre, Acsády Ignácra és Mátyusz Elemérre liivatkozunk, akiknek a könyvei, tanulmányai egészen más képet festettek az ur és paraszt viszonyváról. De felhívjuk a szerző figyelmét Királyi Pál ama művére is, amelyet 1845-ben írt a robotról és a dézsmáról.

Mivel a magyar földbirtokpolitikát a zsidók sohasem iránvitották, nem is tehetők felelőssé a parasztształy felemelkedésének elmaradásáért.

V.

Végül: ami Budapest zsidó izléstelen-ségét illeti, ugy hisszük, hogy Budapest semmivel sem izlésesebb vagy izléstelen-nebb a többi világvárosnál, amelyeknek mindegyike világvárosi szokásokkal és erkölcsökkel rendelkezik... És ha már Budapestről beszélünk, egészen bizonyos, hogy a zsidók nemcsak „izléstelenség“-et, hanem sok más is teremtettek Budapestben. Például megteremtették a közuti közlekedés hálózatát, a gázszolgáltatást, a modern gyermekvédelem sok szervét és sok más közhasznú és közcéln intézményt.

Végeredményében: még sok mindent állithatnánk szembe a könyv megállapításaival. De nem tesszük, mert már sok-szor kénytelenek voltunk meggyőződni arról, hogy vitánk hiábavaló... Most is csak azért tértünk ki a könyv vádjaira, mert a könyv „nevelői“ célzattal íródott.

Meghalt dr. Schwarcz Izidor, ny. boszniai kormányzósági titkár, a kiváló jogtudós

Egyik ujság néhány nap előtt pársoros hirben közölte, hogy dr. Schwarcz Izidor ny. boszniai kormányzósági titkár, a kitűnő jogtudós elköltözött az élők sorából. Ebből a rövid hirből természetesen nem tűnhetett ki, hogy ki is volt tulajdonképpen dr. Schwarcz Izidor, akivel a magyar zsidóság egyik igen nagy, külföldön is elismert értékét veszítette el.

Dr. Schwarcz Izidor, aki Aradon született 1862-ben és akit Rákospalotán kísérték utolsó útjára, régi, hírhű zsidó családból származott. Apja, Schwarcz Hermann ismert aradi építési vállalkozó volt, aki jó nevelést adott gyermekeinek, anyja, Löwy Jozefin pedig Löwy Izsák leánya volt. Így tehát a most elhunyt dr. Schwarcz Izidor

annak a Löwy Izsáknak az unokája-ként pillantotta meg a napvilágot, aki tudvalévően Újpest alapítója és első főbírája volt.

Dr. Schwarcz Izidor kitüntetéssel elért-ségizett az aradi gimnáziumban, majd a bécsi egyetemi jogi fakultására iratkozott be. Már akkor is főként a magánjog és a nemzetközi jog érdekelt. De állandóan foglalkozott a zsidóság sorskérdéseivel és a zsidóság szociológiájával is. Amikor Magyarországon a közélet küzdelmeinek homlokterébe kerültek az egyházpolitikai harcok, dr. Schwarcz Izidor Bécsből több cikket küldött a Pester Lloyd számára. Ezekben a cikkekben nem kisebb emberrel szállott vitába, mint a tulajdon egyik legképzettebb teoretikusával, Schlauch Lőrinc bíborossal. Falk Miksa, aki akkor a Pester Lloydot szerkesztette, nemcsak kiadta ezeket a cikkeket, hanem felkérte szerzőjüket, hogy legyen állandó cikkírója lapjának.

A bécsi egyetemen Pekár Gyula, a későbbi neves író és államtitkár, volt Schwarcz Izidor legjobb barátja. Ez a barátság akkor sem szűnt meg, amikor a két egyetemi hallgató más-más utakon indult el a holnap felé. Ez a barátság Pekár Gyula haláláig tartott és a két egykori egyetemi kolléga sűrűn váltott levelet. Még az 1930. évek elején írt egyik levelében is, amely a család tulajdonában van, Pekár Gyula azt írta Schwarcz Izidornak, hogy

sohasem tud megfedekezni Schwarcz Izidor sziporkázó szelleméről, amely-hez hasonlóval azóta sem találkozott.

Falk Miksa egyetemi karriert jósolt a fiatal dr. Schwarcz Izidornak, akinek egyre-másra jelentek meg jogi tanulmányai is. Ehhez azonban arra lett volna szükség, hogy — kitérjen. Zsidó vallásu tudós a pesti egyetemen nem lehetett jogi professzor. Dr. Schwarcz Izidor

habozás nélkül „nem“-mel felelt. Amint később is mindig önértetesen visszautasította a hasonló ajánlatokat.

Amikor egyizben Kállay Béni közös pénzügyminiszter, Bosznia-Hercegovina kormányzója bécsi egyetemi katedrát he-

lyezett kilátásba kitérés esetére, a zsidó kormányzósági tisztviselő így válaszolt:

— Excellenciás uram, én a zsidóknál az első padban ülhetek, nem leszek tehát az egyetemi tanárok között az utolsó.

Schwarcz Izidor pályafutása nagyrészt a boszniai kormányzósági hivatal keretében zajlott le, ahol igen fiatalon a belügyi osztály élére került. A fiatal kormányzósági titkár volt hosszú ideig a boszniai kormányzóság közigazgatási, rendészeti és jogi ügyeinek egyik vezetője. Az 1918-as forradalom akadályozta meg küszöbönálló Hofrat-i kinevezését. Sarajevói tartózkodása alatt alelnöke volt az ottani szefárd-ritusu hitközségnek.

A magát Boszniában is mindig gerinces magyarnak valló dr. Schwarcz Izidor szoros összeköttetésbe került gróf Tisza Istvánnal is, aki őt bizalmasai közé fogadta. Erről

tanuskodnak azok a levelek is, amelyek az elhunyt jogtudós hagyatékában maradtak és amelyeket az elhunyt öccse, dr. Balogh Jenő ny. igazságügyminiszternek küldött el, hogy azokat megfelelő helyen megőrzésbe helyezze.

Gróf Tisza István felkérésére dr. Schwarcz Izidor fordította le a nagy magyar állam-ferfi Sadvótól—Sedánig című művét németre.

Dr. Schwarcz Izidor Boszniából is sűrűn küldött cikkeket a bécsi Neue Freie Pressenek, továbbá munkatársa volt két nemzetközi sullal bírójogi szaklapnak: a Niemeyers Zeitschrift für Internationales Recht-nek és az Internationales Anwaltsblatt-nak. Fontosabb jogi tanulmányai közül kiemelkednek: a Die internationalen Beziehungen des ungarischen Zivilprozessrechtes, a Der Minderheitschutz des Völkerbundes, az Ungarns Anschluss an die Haager Konvention, a Die ungarische Gerichtspraxis in Sachen des internationalen Erbrechtes, továbbá a Nemzetközi csekkmagánjog.

A kitűnő jogtudós

az 1918-as összeomlás után Magyarországra költözött, ahol küzdelmet kellett vívnia csekély nyugdíjáért is, amelyet csak a Közigazgatási Bíróság döntése után kapott meg.

A legutóbbi időkig Budafokon lakott, ahol a hitközség és a Chevra választmány tagja volt. Csak félesztendővel ezelőtt költözött Rákospalotára.

Dr. Schwarcz Izidor halála alkalmából a magyar jogtudomány legkiválóbb képviselői intéztek részvételevel az elhunyt öccséhez, Schwarcz József ny. államrendőrségi detektívhez. Dr. Szász István, a kolozsvári egyetem professzora közölte az elhunyt öccsével, hogy a kiváló jogászt valamelyik jogi folyóiratban megfelelően méltatni fogja. Dr. Szladits Károly professzor pedig, többek között, ezeket írta dr. Schwarcz Izidorról: „A magyar tudománynak külföldön becsületet szerzett és a tudományos lelkiismeretességben mindenkor tündöklő példát adott“.

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy nemeslelkű, igaz barátunk

Szenes Andor

igazgató úr

56 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt

Temetése szerdán, október 13-án volt az óbudai bécsiúti izr. temetőben.

Soha el nem múló emlékét kegyelettel megőrizzük.

Az elhunyt baráti köre.

Teljes Szentírás, népszerű Bibliakiadás és Zsoltár-fordítás: az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat jubiláris évi munkaterve

Ebben a zsinagógai évben ér el az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat fennállásának félszázados évfordulójához. A ritka jubileum alkalmából kérdést intéztünk Wertheimer Adolffhoz, az IMIT elnökéhez, hogy milyen módon kívánja a társulat megünnepelni a jelentős időpontot. Wertheimer Adolf a következőket mondotta:

— Az IMIT fennállásának jelentős mérföldkövéhez közeledik, amennyiben most tölti be fennállásának ötvenedik esztendejét. Ezt a jövő polgári év első hónapjaiban ünnepélyes közgyűlésen akarja méltó módon megünnepelni. Örülök, hogy az öreg társulat a maga életének ötvenedik esztendejében nem tünteti fel a hanyatlás jeleit, mert talán fennállásának egyik korszakában sem mutatott fel annyi tettvágyat és annyi teljesítményt, mint éppen a most folyó évben, feltételezve, hogy a megjelent Mózes öt könyvének utolsó kötetét a folyó polgári év javára könyvelhetjük el.

— Utolsó közgyűlésünkön sok üdvös kívánság hangzott el társulatunk további működését illetően, melyeknek nagyon szeretnénk teljes mértékben megfelelni. Nekem szívügyem, hogy a Szentírásnak további 19 kötetét is kiadassuk, hogy ezáltal a teljes Szentírtól juttathassuk el a magyar zsidósághoz. Erre már megtörténtek az előkészületek, illetve a munkatársak már munkában vannak, úgy, hogy remélem: az ünnepélyes közgyűlésen már jelentést tehetek arról, hogy a szerkesztési munkálatok már befejeztettek. Ugy vélem, hogy társulatunk jubileumát méltóbban nem is ünnepelhetnők meg. Az ünnepélyes közgyűlés alkalmából megirattuk társulatunk történetét és e tekintetben is azt hiszem, hogy a megirandó munkát a közgyűlésen már be is fogjuk mutatni. Nagyon örülök, hogy a munka megírására kiváló zsidó történészünket, Grünwald Fülöp tanár urat nyerhettük meg, kinek erre való rátermettsége köz tudomásu. Erre a megbízásra rászolgált azokkal a kitűnő dolgozatokkal, amelyekkel Évkönyvünket dr. Edelstein Bertalan halála óta évről-évre gazdagítja és amelyeknek tárgya a zsidóság története a lefolyt esztendőben.

— A társulat foglalkozik a Hertz-Biblia újabb, valamint ugyanennek a Bibliának népszerű és kisebb formátumú kiadásával. Talán már a legközelebbi jövőben külön kiadásban fog megjelenni a Zsoltárokat tartalmazó kötet, mely magában foglalja majd a zsoltárok héber és magyar szövegét, azok magyar-átültetését és a zsoltárok történetére, hatására vonatkozó értékes tanulmányok sorozatát, amelyek megírásával megbíztuk dr. Löwinger Sámuel, dr. Zsoldos Jenő, dr. Szabolcsi Bence, dr. Tróster József és dr. Fényes Mór urakat. Magát a főmunkát, tehát a fordítást és kommentárokat a kitűnő magyar zsidó költő-pap, dr. Pfeifer (Pap) Izsák fogja elkészíteni. Ezt a zsoltárkötetet lehetővé teszi lel-

kes hitsorsosunknak, dr. Friedlieber Manó ny. ezredes-orvos urnak, megboldogult édesatyja emlékére felajánlott alapítványos adománya.

— Ha a magyar zsidó közönség figyelemre méltatja azt a körülményt, hogy társulatunknak jelenleg sincs semmi vagyona, mert legalább mióta én vagyok a társulat elnöke, minden bevételét nagyszabású irodalmi célokra kiadta és mégis nekimegy a vázolt súlyos feladatoknak, teszi ezt abban a reményben,

hogy a magyar zsidóság mégis felismeri, hogy tudományos kultúrájának szolgálatában van egy olyan intézménye, mely vállalkozik oly súlyos feladatok megoldására is, amelyek látszólag nincsenek arányban teljesítő erejével. A társulat vezetősége bizton reméli, hogy a magyar zsidóság közületei és egyénei ráeszmélnék arra a kötelességükre, hogy mind erkölcsi, mind anyagi támogatással lehetővé tegyék a társulatnak, hogy fennállásának második félszázadában folytassa azt a nagy munkát, melyet első félszázadában kifejtett és melyet bebizonyította, hogy a magyar zsidóság körében komoly tudományos munka folyik zsidó kultúránk megerősítésére és továbbfejlesztésére.

Rendkívüli eredménnyel működnek a kárpátaljai napközi otthonok

Negyven-ötven új otthon felállítására lenne még szükség

A kárpátaljai Pártfogó Irodák körzeteinek vezetőiből alakult Kárpátaljai Végrehajtó Bizottság — Guttman Mór elnökletével — október hó 4-én Beregszászon tanácskozássra gyűlt össze.

A M. I. P. I. Központját dr. Deutsch Adolf igazgató, a M. I. P. I. Végrehajtó Bizottságának tagja és dr. Pásztor József főtitkár képviselték. Máramarossziget képviselőjében Jozsovits Lipót elnök, Rosenkranz Márkusz körzeti ügyvezető és dr. Fried Ábris jelentek meg.

A tanácskozáson Guttman Mór elnök részletesen beszámolt a kárpátaljai zsidóság helyzetéről és a Kárpátaljai Végrehajtó Bizottság munkájáról.

A szociális segítés terén — 1—2 hitközség kivételével — áldozatos munkát végeznek a hittestvérek, magas szociális adók önkéntes vállalkozásával. Elismeréssel és hálával emlékezett meg a M. I. P. I. Központjának támogatásáról, mely

egyrészt a hitközségeknek közvetlenül juttatott pénzküldeményekben nyilatkozik meg, másrészt abban, hogy a Budapestre és más városokba került kárpátaljai segélyre szorultaknak existenciális segélyt, tanonctámogatást, kórházba juttatást, orvosi- és gyógyszersegélyt, ruházatot, stb. stb. nyújt.

Hangoztatta, hogy a kárpátaljai hitközségeknek is még fokozottabb mértékben kell kivenniük részüket az áldozathozatalból, főként a városi zsidóságnak, mert a falusi zsidóságtól — az általános elszegényedés és a keresőképesek távolléte folytán — alig várható az áldozathozatal.

Sürgette a segélyek összegének további emelését, a ruhagyűjtési akció megindítását gyermekek és nők részére és a több száz hadiárva hathatós támogatását.

Dr. Deutsch Adolf a M. I. P. I. Központja és az Orthodox Központi Iroda üdvözlését tolmácsolta és az ősi hagyományokhoz hű zsidóság kötelességeit ismertette a szociális munka terén.

Dr. Pásztor József a M. I. P. I. legutóbbi hónapjának munkáját, a Központi Végrehajtó Bizottság intézkedéseit és határozatait ismertette, rámutatott a kecskeakéi eddigi eredményeire, a napközi otthonok és egészségügyi állomások munkájára és teendőire, valamint a zsidóságot érintő időszerű problémákra.

Az egyes körzetek vezetői azután részletes jelentésben ismertették munkásságukat, kéréseiket és panászaikat. Különösen kiemelték azt a jótékony hatást, amelyet a

több, mint két hónap óta működő egészségügyi állomások és napközi otthonok tettek. Mély benyomást tett dr. Spiegel Sándor munkási körzeti elnök jelentése, aki rámutatott arra, hogy

a napközi otthonok több helyen a hitközségek eddigi széttagozott részelt egyesítették, békét teremtek, az összes erőket a zsidó gyermekek megmentése céljából egybe forrasztották.

A tanácskozás után a budapesti kiküldöttek Guttman Mór elnökkel és dr. Nuchomovits Márton titkárral többnapos ellenőrző utra indultak, főként az egészségügyi állomások és napközi otthonok munkáját tanulmányozva.

Az egészségügyi állomások a legtöbb helyen már áldásosan működnek. Nemeslelkű orvosok készségesen vállalták a legszegényebb rétegekhez tartozó hittestvérek megvizsgálását és a rendelkezésükre, vagy a megbízottaink rendelkezésére bocsátott orszégekből orvosság juttatását, sok helyen még a fekvő betegek látogatását és gyógykezelését is.

Minden illetékes tényező tudatában van annak, hogy ez csak tüneti segítség — mert a nyomor és betegség okait megszüntetni ma nem lehet —, mégis így is komoly

értékes, embermentő munka ez, az egyén és a közösség szempontjából (feltehetően különbség nélkül) meghecsülhetetlen megelőző.

A napközi otthonokkal kapcsolatban a budapesti kiküldöttek kivétel nélkül, mindenütt örömmel állapították meg, hogy az elgondolás üdvös volt és a gondolat megvalósítása meglepetésszerűen kedvező eredményeket mutat. Az eddig teljesen elhagyott gyermekek szakszerű gondozást és ápolást kapnak, vallásos, erkölcsi, szellemi és fizikai nevelésben részesülnek. Megható volt látni, mily tiszták, frissek, jókedvűek, értelmesek ezek az apróságok. Megszokták a rendet és pontosságot, alaposan megmosdatva jöhetnek csak az otthonba, itt kedves szó és sok szeretet várja őket, teljes tízórai, egy- vagy kétfogásos, de mindenképp tápláló ebéddel, néhol még délután is gyümölcsös uzsonna jut. Egyszer egy héten a rituális fürdőben egészen alapos tisztálkodásban van részük, az orvosi vizsgálat alapján megtörténnek a szükséges óvintézkedések, adott esetekben a gyermekek megszokják a kézmosást étkezés előtt és utána a szájbájtást, az evőeszközök hé-

Glosszák a hétről

A MAGYAR ZSIDÓSÁG TÖRTÉNELMI UTJÁVAL

foglalkozik az egyik jobboldali lap. „Mióta egyenjogú a magyarországi zsidóság?” — teszi fel a kérdést a cikk írója. Válasz: A magyarországi zsidóság, mint a legkiválóbb és legtekintélyesebb keresztény történetudósok is megállapították, az ország teljesjogi állampolgárai közé tartozott, például a honfoglaló magyarok és Szent István korában. A későbbi korlátozások úgy keletkeztek, hogy nálunk is átvették az akkori, középkori korszellemnek jegyében fogant külföldi egyházi jogi korlátozásokat.

„Vallási törvényei, mélységes műveltsége elzárták nemcsak a magyarságtól, de minden kereszténytől a zsidókat” — olvassuk a továbbiakban. Válasz: A zsidók vallási beállítottságára és lakhelyükkel kapcsolatos ragaszkodásukra jellemző Jeremiásnak az a mondása és tanítása: „Mozdítsátok elő annak a városnak a jólétét, ahol laktok”.

A zsidó „nem volt paraszt, mert irtóztak a föld megmunkálásától” — folytatja a cikk. Válasz: A zsidóság történelmének hosszú során át elsősorban földművelő nép volt, amely annyira távol állott minden kereskedelmi beállítottságtól, hogy valósággal kereskedelemellenes rendszabályokat mutatott fel és megtiltotta a kamatszédést. A zsidók egyébként Szent István korában még Magyarországon is jórészt földműveléssel foglalkoztak. A földművelést akkor kényszerültek abbahagyni, amikor előbb megtiltották számukra a „rabszolgatartást”, később a földszerzést. Abban az időben ugyanis a földművelést kizárólag szerezett „rabszolgákkal” végeztették és mai értelemben vett bormunkásokat szegdíteni nem lehetett.

„A magyar vármegyék és városok követeinek heves ellenzése kísérte — a cikk megállapításai szerint — a múlt század 30-as és 40-es éveiben a zsidók emancipációs törekvéseit”. Válasz: Tessek végigolvasni az akkori idők országgyűlési naplóit és követi utasításait. Nyomban kiderül, hogy igen sok vármegye és igen sok követ sürgette a zsidók beemelését az alkotmány sáncaiba. Sőt akadtak vármegyék, amelyek egyenesen példát kívántak mutatni. Így: Bihar megye közgyűlése elhatározta, hogy nem nyújt segédkezet a toleranciális adók behajtásához, mivel azokat többé időszerűeknek nem tekinti. Akadtak hasonló határozatok más vármegyékben is.

„Az abszolutisztikus osztrák kormányok és a császár ajándékozzák meg 1867-ig részletenként a felszaporodott Bécshez hű, németül beszélő izraelitákat több és több joggal és ezt lényegében mindössze szankcionálja az 1867. évi XVII. törvénycikk” — olvassuk a továbbiakban. Válasz: A több és több jogot, valamint az első emancipációt nem az előbb említett abszolutisztikus korszak és a kiegyezést követő, 1867-es törvény adta meg első ízben a magyar zsidóságnak, hanem az az 1849-es egyenjogusítási törvény, amelyet a szegedi országgyűlés szavazott meg Szemere Bertalan miniszterelnök előterjesztésére. Ez az 1849-es szegedi törvény, amely a magyar zsidóság legszebb dokumentumai sorába tartozik, azokat az érdemeket méltányolta, amelyeket a mindaddig politikailag jogtalan zsidók a magyar szabadságharcban szereztek... Az abszolutizmus alatt nemcsak „németül beszélő” zsidók voltak, mint a cikk állítja, hanem sokfelé a zsidók voltak a magyar szellemiség hirdetői is, akiket ezért börtönbe is vetett az osztrák uralom. Egyébként: a szegedi zsinagógában zajlott le az abszolutizmus korszakának első Széchenyi-ünnep, amelyen rengeteg nemzsidó is megjelent, hogy meghallgassa a szabadságharc egykori tábori papjának, Löw Lipótnak hazafias prédikációját.

Sok mindenre hivatkozhatnánk még, így arra is, hogy nemcsak az első honfoglalásnál, hanem a tatárjárás utáni második honfoglalásnál is éltek és dolgoztak Magyarországon zsidók, hogy II. Rákóczi Ferenc Gyöngyösön külön szabadságlevelet adott a zsidóknak, akik tehát hasznos magyarok lehettek a kuruc-labanc korszakban is... De ennyi is elég! Ennyi is mutatja, hogy sok minden másképp fest a tények világánál, mint azt az említett cikk állítja!

„TANONCHIÁNY” címmel érdekes cikket írt Szeghalmi László, az Ipartestület Országos Központjának titkára a nagytekintélyű Magyar Szemle hasábjain. A cikkben, többek között, ezeket olvassuk:

„A zsidóságnak az értelmiségi foglalkozásoktól visszaszorítása oly nagyfokú keresletet idézett elő a középiskolát végzetek körében, hogy nemcsak az ipari pályára szándékozókat térítették el elhatározásuktól, hanem gyakran a már elhelyezkedettek is a hivatalnak pályá felé csábította. Felújult a magyar társadalomnak az a régi beteges vágya, hogy inkább csekély fizetéssel postánál, vasutnál vagy egyéb hivatalokban mint altsízt helyezkedjék el, mint ipari pályára menjen, ahol szorgalommal, kitartással és leleményességgel a javak bőségesebb áldását élvezheti... Társadalmunk egy része még mindig nem értékeli kellően az ipari és kereskedelmi pályán működőket. Ez nyugaton már régen túlhaladott helyzet, míg nálunk még mindig fennáll.”

Úgy érezzük, hogy akkor járunk el leghelyesebben, ha minden kommentár nélkül közöljük a „Tanonchiány”-ról szóló cikknek ezt a néhány részletét.

Egyénileg is felelős vagy minden munkaszolgálatosért, aki azért pusztult el, mert hiányzott a ruhája, felszerelése.

Ruha, cipő és takaró nélkül a munkaszolgálatos védtelen a téli fagygal szemben.

lyes kezelést. Jó pajtásokkal közös ének, magyar, héber, jiddis és német gyermekdalok, nemzeti énekek, mesék, versek és ami talán a legfontosabb, közösen elmondott áhitatos imák jelentik a napirend egy részét, másik részét pedig közös testedző és lélekvidító kör- és népiestelések, érzékfejlesztő, utánozó játékok egész sora, egyszerű kis kertben, vagy párszoros réten.

Ezek az otthonok a napsugarat és derűt jelentik a családi otthon szomorúsága és idegessége helyett. Boldog, önfeladott nevelés, valóságos Isten áldása itten.

Új nemzedékek nevelődnek ezeken a szent helyeken, tisztább, önértékesebb, gerincesebb, hívőbb, magabiztosabb zsidó emberek.

De vannak gondjaik és gondjai természetesen a fenntartó intézménynek is. Ilyenek:

1. a most létesített, közel 20 otthon kényszerű, kellene még legalább további 40-50,

2. hol találhatnánk mecénásokat, egyéneket, vagy közönségeket, melyek egy-egy újabb ilyen otthonnak költségeit vállalnák?

3. kellene sok-sok cipőcske, lábbeli, ing, ruha, kabát, meleg téli holmi sürgősen, mert nemsokára beköszönt a tél és szeretnénk, hogy a munka ne szüneteljen, hogy az eddig építő munka kárba ne vesszen.

Ezton is kéri a kedves olvasók segítségét a M.I.P.I. Központja. Az országos osztály készségesen áll rendelkezésre részletes tájékoztatással.

„Ieri meg.

Imádkozzal és adakozzál!”

Jom Kippur napján millió és millió zsidó ajkán hangzik fel az ima, de nagyon kevés akad, aki a lényegre is gondol. Hogyan térj meg, hogyan imádkozzál és adakozzál?

„Bőjt, hang és pénz állat.” De mást is jelent ez a három szó:

„Az éhes pénzért kiált.”

Vess számot magaddal! Eleget tettél-e a három szó követelményeinek? „Meghallgattad-e az éhes, aki pénzért kiált?”

Imádkoztál — De adakoztál, tehát megtettél-e? Mert hiába a bőjt, hiába az ima, ha elfordítod fejed a nyomor elől.

„Aki nem akarja meghallani a nyomor-gók kiáltását, az is hiába kér, nem hallgatatik meg.”

Az OMZSA hangos a nyomorbanjuttatottak a betegek hangjaitól. Figyelj fel rájuk és segíts rájuk. Ne feledd: ezeknek évek óta tart a Jom Kippur és az OMZSA az ő állandó templomuk. Keresd hát fel az OMZSA-t és adakozzál, mielőtt megtérni és imádkozni indulsz. Szent vallásunk szerint a napokban sorsok és életek felett döntenek. Gondold meg, mit tehetsz önmagadért és a tiedért.

„Nem segít a kincs a harag napján, de az adakozás megment a haláltól.”

Seher Mór

MINDEN MAGYAR ZSIDÓ OLVASSA

A Magyar Zsidók Lapját

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VII. NAGYATYÚD SZABÓ U. 38.
BSZ. 4. (TELEFON: 231-446, 227-172.)

IRODALOM, MŰVÉSZET

A kétezeréves út

A Javne-könyvek sorozatában egy fiatal magyar írónak, nagy igényekkel felépülő könyve jelent meg. Dr. Buk Miklós a zsidókérdés történelemszociológiáját próbálja megírni. A kétezeréves út címen. Szinte mechanikai, társadalomfizikai törvényekre akarja visszavezetni két ezer év zsidó történetét. A kiadó „enyhítő szakaszt” fűz a könyvhöz, elhárítja azt a látszatot, mintha egyetértene a szerzővel és az olvasó sem mondhat mást, mint azt, hogy dr. Buk Miklós könyve nagyon érdekes, nagy tudású, a zsidóságot szerető író munkája, érdemes volt megírni és kiadni, de nem lehet egyetérteni a szerzővel abban, hogy a zsidó történelem ilyen egyszerű, kevés számú törvényre volna visszavezethető. Az író előszedi a régi jó hullámméletet és egy általános társadalomfejlődési elmélet kereteibe igyekszik beleszorítani a zsidó történelmet. Szerinte individualista és univerzalisztikus korszakok váltják egymást. Mindegyik 150–150 évig tart, így 300 évenként megismétlődik mindegyik irányzat. Az individualista korszak liberalizmust, zsidó vonatkozásban asszimilációt, a zsidó szellemi irány tényleg pedig racionalizmust jelent. A racionalizmus a talmudon alapszik (rabbinizmus), vagy a filozófián (felvilágosodás). Ez az ellentét: hit-tudás, emberi, isteni törvény, konzervatív-reform irány, ortodoxia-neológia jelszavak alatt jelentkezik a történelem folyamán. Az univerzalisztikus irányzat: antiszemizmust, diszsimilációt, irracionizmust jelent. Utóbbi megjelenési formái: kabbala, misztika, messianizmus, napjainkban eionizmus. Ezek a katasztrófák után jelentkező öndiszimuláció megnyilatkozásai.

A zsidóság történelmére, helyzetére, szellemi irányára — szerző szerint — általában a külső körülmények hatnak döntően. A zsidó történelem: a zsidó üldözés és ennek nyomán fakadt vándorlások története. Önmagának mond ellent a szerző, amikor a mai kort univerzalisztikusnak jellemezve, ahhoz az irracionális illenék és ő mégis a leg-racionalisztikusabb, szinte természettudományi magyarázattal akar szellemi történeteket megfajítani.

Az olvasó nagy érdeklődéssel olvassa dr. Buk Miklós könyvét, meg is ragadja sok frappáns megállapítása, az események és szellemi irányzatok sok szellemes csoportosítása. Kifejezetten azonban nem érez a könyv befejezése után. Éppen azt nem találja meg, amit a könyv ígér: a kétezeréves utat, amely a zsidóság mai helyzetében a legizgalmasabb kérdés. Ma valóban fel kell lárnunk ezt a fényben-árnyában egyaránt szent kétezeréves utat, tanulságokat kell belőle merítenünk. De vajon tanulság-e, ha fizikai törvényszerűségeket állapítunk meg abban? Ha a külső behatás döntő jelentőségét, az elkerülhetetlenségeket, okozati összefüggéseket kérelmezhetetlen sorozatát szemléljük benne? Ugy érezzük magunkat a könyv elolvasása után, mint ha az

életten összes törvényét elolvastuk volna, de a legkisebb szüggog-életére sem tudunk magyarázatot. A hullámvonalak nem ábrázolják a zsidó történelmet, mert ezekből nem értjük meg, hogy miért veszett el annyi más nép csak egy-néhány hullámmozgás után és miért követi a zsidó történelemben évezredek óta a hullámvölgyet újra a hullámhegy? Éppen a zsidóság életének nagy titkát nem fejt meg a tisztára mechanikus elmélet. A külvilág behatását a történelem egyedül mozgató erejének felfogni nem lehet. A zsidó szellem ereje éppen az volt, hogy mindig függetleníteni tudta magát a külső nyomástól, szinte túlkompenzálta a külső élet hiányait szellemi és vallási életében. Karinthynak van egy humoreszkje, melyben a tudományára gőgös orvosnő egyedül akarta megoldani a szülés problémáját, miután minden törvényszerűségét ismerte. A

kritikus idő letelével azonban kudarcot ért, amit annak tulajdonított, hogy a felhasználott tudományos könyvben — sajtóhiba volt. Valamint ilyen „sajtóhiba” van a zsidó történelem fizikai törvényekre építésében is. Mert nincs annyi képlet, grafikon, amely megmagyarázná, hogy miért veszett el a babiloni, asszír, római és hellén nép és miért maradt fenn a zsidó?

A mi szempontunkból értéke a könyvnek, hogy kikészöbölt az olyan értékeléseket, amelyek zsidótlannak, elítélveledésnek bélyegeznek minden írányzatot, amely az övékkel ellentétes. Az asszimiláció, eionizmus, ortodoxia, neológia történelmi jelentőségre jut. Buk Miklós könyvében és ha ő is közelebb érzi magához a maga igazságát, legalább a más nézeteknek is megadja a létjogosultságot. Ez is bizonyítja, hogy könyve nemcsak erős meggyőződés eredménye, de becsületes is...

dr. h. e.)

Héber költők antológiája

Most jelent meg a Javne Könyvek sorozatában Kardos Lászlónak, a kiváló irodalomtörténésznek és műfordítónak legújabb munkája: a Héber költők antológiája, amely körülbelül egy évezred héber költészetéből tár a magyar olvasók elé válogatott darabokat. „A válogatás minden antológia legsebezhetőbb pontja — olvassuk a fordító előszavában — s ez a Héber költők antológiájára is áll. A versek megválasztásában az esztétikai érték szempontja volt a legfontosabb, de nem az egyedüli. Fölvetünk olyan darabokat is, amelyek formai, vagy tárgyi jellegzetességük miatt kíváncsítottak az antológiába, s talán egy-két olyan költeményt is talál a könyvben az olvasó, amelyet csak a fordító kedvé, a felbolygatott fordító becsülete emelt a jelenlékenyebbek sorába.”

Milyen irányelveket követett Kardos László a műfordítás terén? Az eddigi fordítók ugyanis általában kétféle haladtak. Vagy a filológiai szempontokat vették figyelembe és ezek respektálása érdekében másodrendűnek tekintették a művészi tolmácsolás feladatát, vagy a művészet felsőbbrendűségét hirdették és — megelégedve a hangulati hűséggel — messze eltértek a régi formaktól. Kardos László, mint előszavában is leszögezi, „a teljes — tartalmi, formai, hangulati — hűség eszményét igyekezett megközelíteni s e tekintetben a magyar műfordítás legszigorúbb elveit és legkönyvűbb hagyományait követte”.

Kardos László egyébként megállapítja előszavában, hogy: „A fordító, ha könyvének érdeme van, ezt az érdemet meg kell, hogy fejezze dr. Weisz Pál főrabbi-val, akinek filológiai előmunkáival levettek a fordító válláról szinte minden, nem szorosan művészi jellegű terhet és feladatot... Nincs benne kétség, hogy nélkülöz a Héber költők antológiája nem született volna meg. Hasonló természetű, bár kisebb méretű segítségért hálás a fordító két kitűnő hebraista barátjának, Gross Elnőnek és Ben Szómonak.”

A Héber költők antológiája harmincegy

költő munkáját tartalmazza — három részre osztva. Az első csoport címe: XI–XVI század. A második: XVII–XIX század. A harmadik: XX század... Ibn Gabirol műveiből szinte kis antológiát ad a fordító, aki bravúrosan interpretálja a Kirdápi Korona filozófikus imaeiklusának néhány darabját. Juda Halevi, a kasztíliai orvos, Palesztina sóvárgó szerelme, a középkor legfinalebb héber költője, szintén gazdagon szerepel az aránylag kiterjedelmű versgyűjteményben. Minnello, az első heber nyelvű szonettíró és Nadzsara, az allegorikus versek költője zárja le az antológia első részét.

A második rész Meir Halevi Letteriszszel kezdődik, aki a leMBERGI és bécsi egyetemeken tanult és angol, német, francia, latin költőknél nevelkedett. Bugo galambja nemzeti tárgya miatt, Palesztinában ma a klasszikusok között kap helyet... Azután egymásután következnek az antológia lapjain: Micha József Hakónén Lebensohn, Juda Léh Gordon, az orosz-zsidó felvilágosodás harcosa, Cvi Mene, a nyugat-európai formákra áttérő héber költő, Konstantin Aha Sapra és Nattali Herz Imber, ahinek A remény (Hittóka) című verse megzenésítve Palesztina nemzeti éneke lett.

Menachem Mendel Dolitzky, akinek egyes verseit népdalokként éneklék Palesztinában, Dávid Frischmann, az első európai héber irodalomban, Chájim Nachmann Henlik, a legnépszerűbb és talán legmagasabbra emelkedett héber költő, Saul Chornichovszky, a hellén derű és a szépségimádat ihrikusa, Jákob Kohen, Jákob Fickmann, Juda Karmi, Dávid Simonovitz, Iszaak Katzenelson, Atigdor Hamérik, Zalmann Szneur, Jákob Steindberg, Eliezer és Rikol, a két ismert kálmán, Uri Cvi Grünberg, Iszaak Lúmdan, Abtaám Slonszky és Ben Szómon munkái. Az antológia a XX század héber lírájához

VIDEKI ÉLET

Negyven éves a nagyváradai hitközség népiskolája

Az államok megszűnése óta a zsidó iskola problémája került a felekezeti élet érdeklődésének homlokterébe. Hétről hétre olvashatunk vidéki sorvadó és bezárás előtt álló zsidó iskolákról, egyházi és világi vezetők erőfeszítéseiről, hogy az iskolák működését nehézségek ellenére és áldozatok árán is biztosítani tudják. Annál kellemesebb számunkra, ha olyan iskolák működéséről számolhatunk be, amelyek nem hanyatlást és visszaesést, hanem ellenkezőleg fejlődést és virágzást mutatnak.

A nagyváradai kongr. hitközségnek két iskolája van, amelyekre méltán büszke lehet: *gimnázium és népiskola*. A gimnázium

a negyedszázados forduló felé halad minden esztendőben növekvő tanulószámmal, a népiskola pedig ebben az esztendőben éri meg fennállásának negyvenedik tanévét.

Negyven évvel ezelőtt vette át a hitközség az akkor már évtizedek óta működő Auspitz Adolf kitűnő tanító jó hírnévnek örvendő magániskoláját és ekkor fogott hozzá a mai szép és kitűnően felszerelt iskola megépítéséhez. Az iskola megalapozása körül kiváló érdemeket szereztek néhai dr. Kecskeméti Lipót főrabbi Wechsler Adolf hitközségi elnök és dr. Kornstein Lajos iskolaszéki elnök.

Kulturtörténeti érdekességével bírnak az iskola megnyitása alkalmából elhangzott ünnepi beszédek és hitközségi megnyilatkozások, amelyeket a hitközség előljárósága emlékkönyvben örökített meg az utókor számára. Az akkori zsidó társadalom jelentős részében aggályok merültek fel a felekezeti iskola működése ellen. Ez az aggály jutott kifejezésre az iskolaszéki elnök megnyitó beszédében:

„Tudott dolog, hogy úgy mint sokan e hitközség tagjai közül, én is az egységes állami iskolának voltam és vagyok a híve. A felekezeti oktatást hazánk egyik legnagyobb szerencsétlenségének tartom, amely, ahelyett, hogy összéb hozná a hazafiát, ahelyett, hogy egységes gondolkodás megalkotásának szorosabbra fűzné e hazalátóknak összetartozási érzését — elemeire bontja a társadalmat, elemekre, amelyek egymást soha sem vonzzák, hanem csak taszítják.”

Hasonló szellemben szólt a főrabbi ünnepi szónoklatában:

„A magyar nemzeti egységnek álmódzódi gyanakodva nézik az új intézményt. Az ember keresi erkölcsi mozgalom bosszusan dobban fel, már megint egy felekezeti iskola — és bár a közfelfogást erről mi megváltoztatni nem tudjuk itt a gyaru meg a bosszúság elülhet, mert ez az iskola, mint felekezeti intézmény nem azoké a vallási hatalmaké, amelyek gyűlölik a fénynek azellemét. Vallási iskola, de a biblia szellemében a világosság iskolája, úgyhogy a fény hírdőnek nem csupán megtérniök kell, hanem szeretniök és hódító hatalommá ábrítaniök.”

Mai szemmel nézve nem tudunk eléggé

hálásak lenni dicső elődeinknek, hogy nem törődve előítélettel, kritikával, gáncsoskodással megalkották számunkra ezt az iskolát. Tették ezt nagy-nagy bölcsességgel, előrelátással és mérhetetlen áldozatkészséggel. Így négy évtizeden át otthont, tanulási lehetőséget és vallásos nevelést nyújtottak a nagyváradai zsidó ifjuságnak.

Az iskola valóban a világosság iskolájává vált, amely lángoló hazaszeretetet, valláosságot és zsidó öntudatot véselt a zsidó gyermekek lelkébe.

Az iskola élén kezdettől fogva egészen a mai napig Sebestyén Dezső igazgató-tanító állott. Négy évtized távlatából egyre világosabban látszik, hogy a hitközség személyében kitűnően választott. Nagy szeretettel, hűséggel, szorgalommal, vallásos felkészültséggel és odaadással gondozza a reá bízott ifjuságot és lelkiismeretes pontossággal intézi az iskola adminisztratív ügyeit. A román megszállás idején különös érdemeket szerzett. Az iskolát többször fenyegette ekkor a magyar tanítási nyelv és a magyar hazafias szellem miatt a bezárás veszedelem. Sebestyén Dezsőnek mindig sikerült bölcs tapintattal kikerülni e veszedelemeket.

Három évvel ezelőtt az iskola vallásos élete új fejlődésnek indult. A rabbiság kezdeményezésére

bevezették az élő héber nyelv tanítását és külön ifjusági istentiszteletet szerveztek a népiskola számára tórafelolvasással és hitszónoklattal.

Az énekrészeket maguk a gyermekek látják el. Öröm tölti el az iskolaszéki tagjainak és a szülőknek lelkét, amikor végigtekintenek a kipirult arcokon és csillogó szemeken, mint száll a magasba a fohász, a dal, az ősrégi vallásos melódia.

A hitközség előljárósága legutóbbi gyűlésén elhatározta, hogy a népiskola negyvenesztendősi fordulójáról a tanévmegnyitó istentiszteleten és az utána — a mai időkre való tekintettel szerény keretek között — megtartandó diszko gyűlésen emlékeznek meg.

**Dr. Vaida István
főrabbi**

DEBRECEN

A Statusquo hitközség dísztermében szeptember 19-én és 20-án délután „zsufolt ház előtt” tartotta kulturdélutánját a Debreceni Izraelita Hitközségek Hadviseltek Bizottsága a családvédelmi akció keretében a munkaszolgálatosok családtagjainak fokozottabb segélyezésére

A megnyitó beszédet a Hadviseltek Bizottságának elnöke, dr. Leveles Imre tartotta, aki a szív hatalmáról beszélt. Csak annak a szívnek van ereje — mondotta többek között — amelyik *gyenge*, amely nem tud ellenállni, ha kérnek, nyílt terület, nem kell ostromolni, nem védekezik és önként kapitulál. Csak ennek a szívnek van igazi ereje és hatalma, ez sugározza az éltető

erőt a Napközi otthon kis gyermekeire, ez küld meleg ruhát a hazáért, mindnyájunkért küzdő, dolgozó, az orosz front dermesztő lehelletében didergő testvéreinknek, ez lobbant lángot a családfo távollétében kialudt tüzhelyekben és küld orvosságot beteg testeknek és lelkeknek.

A megnyitó után Weinstock Miklós operatőres Donizetti, Puccini, Leoncavallo és Verdi operáiból énekelte és Kodálynak a Csitári hegyek alján c. dalát mély átérzéssel, teljesen kiforrott előadóművészettel adta elő. Kísérője: Ungár Lili, stílusos játékkal nagymértékben hozzájárult sikeréhez.

Vadász Éva énekesnő Arditi, Lehár, Donizetti, Verdi operáiból adott elő, kellemes, kedves, a legkényesebb igényeket is kielégítő hangjával és előadóművészetével nagy tetszést aratott. Zongorán Bálint Ágnes kísérté hatásosan.

Rózsa Mária előadóművésznő Ady, József Attila, Burns és Th. Hood verseiből adott elő igen nagy sikerrel.

A kulturdélután nemcsak nagy erkölcsi sikerrel, de megfelelő anyagi eredménnyel is járt.

KASSA

A kassai izr. anyahitközség nagytemplomában Rós Hasónó előestéjén, dr. Enten Manó főrabbi ünnepi prédikációja után dr. Kolos Ákos hitközségi és községkerületi elnök lépett a szószékre és megrázó erejű felhívással fordult a hívekhez a munkaszolgálatosok felruházása érdekében. A nagy szónoki felkészültséggel elmondott erőteljes szavaknak a hitközség tagjaiban igen lelkes visszhangja támadt.

NAGYKÁROLY

A nagykárolyi három hitközségben a munkaszolgálatosok felruházása javára tekintélyes alapot teremtettek. A lelkes propaganda élén dr. Antal István, Majtényi Miklós, Róth Lajos és Schlesinger Salamon hitközségi vezetők buzgólkodnak. Emellett a többi feladat megoldásáról sem feledkeznek meg. A templomok renoválása után dr. Szepessy Miksa delegátus ismertető előadása alapján OMZSA-kötelezettségeiknek is igyekeztek eleget tenni.

NAGYPELESKE

A nagypeleskei hitközséget éppen aznap kereste fel dr. Szepessy Miksa OMZSA-delegátus, amikor az igénybevett zsidóbirtokok gazdasági felszerelését árverezték. A súlyosan érintett zsidó lakosságot ez a körülmény sem tarthatta vissza attól, hogy OMZSA-kötelezettségeinek maradéktalanul eleget ne tegyen.

NAGYKÖRÖS

Nagykörösön a nagyünnepi istentiszteleteken dr. Scheer László rabbi tartott vendégszónoklatot. Az OMZSA ügyét is népszerűsítő hitszónoklataival az egész hitközség osztatlan tetszését érdemelte ki, rokonszenves egyéniségével és szerénységével pedig az előljáróság minden tagjának megbecsülését vívta ki a tehetséges fiatal pap.

Világosítás
örökös választék
Kézen állva
HANGSZERZŐ
BUDAPEST VII
RÁKÓCZI 17 60
Gramofonok
1. emelet

HETI SZIDRA

Vasárnap, október hó 17, Tishri hó 18.
Hétfő 19, kedd 20, szerda 21. Hosano
rabbó, esütörtök 22, semini a ceresz
főünnep, maszkár, péntek 23, szim-
chasz tóra főünnep, szombat 24, be-
köszönt: 6.30, kimenetele: 7.30. Heti
szidra: berésisz, haftóra: Kóómár hoel
(Jezsajás 42).

SZOMBATI OKTÓBER 23-IKI HETI SZIDRÁNK: BERÉSZISZ

Megkezdődik ime a Teremtés története.
Az első fejezetekből már élénk lünek a
döntő elv: Egy az Isten, egy az ember-
ség, Isten a mindenség teremője. Míg a
többi ókori nép a napot imádták, a holdat,
a csillagokat — a Szentírás első fejezete
a lényeges egyszerűség nyelvén hirdette,
hogy a világegyetem az örök, szentséges
Akarat, a Mindenható Isten alkotása, ki
mindent megelőzőtt időben és mindentől
független.

A teremtés koronáját az ember. A zsidó
brámagyarázó évszázadok óta hirdetik,
hogy Berésisz fejezeteknek nagy tanulsá-
gai. „Az ember Isten képre alkotott”.
A zsidó tradíció szerint a Mindenható
trónjától angyalok serege indult el és
hangos harsonaszóval hirdette: Ime, meg-
alkotta az Ur az embert: adjatok helyet
Isten képmásának! Ez a mondat magya-
rázza azt a rendkívül fontos gondolatot, mely
a zsidó tan egyik alapja, hogy a halandó
ember rokona az Istenségnek. Ez az Isten
képmása, „elem Elokim” jelenti: az em-
beriség nagy felavatását Isten szolgálá-
tára, jelenti: hogy a mi halandó földi éle-
tünkben igyekeznünk kell a Mindenható
Isten jóságát, tökéletességét utánmozni.
Amint az Isten lénye az Igazság, mi is le-
gyünk az Emesz szolgál, amint Istené a
dassz, a tudás, éljen az emberi lélekben
is a tudás iránti végtelen szomjuhozás.

Szidránk második fejezete élén ragyog
a Szombat. A Mindenható megszentelte
áldással a Szombatot. Ez az ő napja. Az
Isten áldása ráragyog mindenkire, aki
megőrzi a Szombatot. Samson Rafael
Hirsch szerint a Mindenható ezzel az ál-
dással erős adott a Szombatra, hogy
hogy az emberiség erkölcsi nevelését vég-
rehajtsa és befejezze. És ezért a Szombat
„valóságos emlékműve a világteremtés-
nek”.

Befejeződött a Teremtés műve és a sze-
münk fényárban úszó kertot pillant meg,
az Éden, a esőnd, a béke, a boldogság pa-
radicsomi képét. És itt, ragyogó nap-
sugarban, kezdődik el az Ember Tragédiája.

— Meghosszabbították az OMIKE kiállítás
tartamát. Tekintettel a közönség részéről
megnyilvánuló nagy érdeklődésre, az OMIKE
52. kiállítása a Zsidó Múzeumban október
24-ig lesz nyitva minden csütörtök, szom-
bat és vasárnap délelőtti 10—12 óráig. Ok-
tóber 17-én a kiállításon a négyzetek zene-
előadást rendeznek, amelyen Ladányi Ilona,
Fehér Pál, Lendvay Andor és Fraknói Ká-
roly lépnek fel.

ANYASZIV A Goldmark-terem első bemutatója

Az OMIKE Művészakadémia új, ötödik évadja
október 24-én, vasárnap este bemutatás-
adással nyílik meg. Először kerül színre
Gordin, a forróvérű zsidó költő

ANYASZIV

című színdarabja, mely Gellert Lajos fordí-
tásában, külön szereplők tolmácsolásával e
színpadon is folytatja világraszóló karrier-
jét. A hálás szerepeket Robert Mária, Vidor
Feri, Faragó Panni, Solt Ibolya, Szigeti
Jenő, Simai Ede, dr. Szabó Dezső, Ádám
Pál, Márk István, Gellert Ottó és a kis Berk
Harry játsszák, akik Szigeti Jenő rendezésé-
ben most óta készülnek a bemutatásra. A
családi élet édes-bús hangulatát, egy sokat
csalódott anya könnyes küzdelmét és verő-
fényes diadalát festő színmű kétségtelenül
mely visszhangot fog kelteni azokban, akik
szívében hordják az anyaszeretetet, mint a
zsidóság egyik legjellemzőbb vonását. A vi-
dám és érzelmes jelenetek váltakozása fe-
ledhetetlen estét fog jelenteni minden látó-
gatónak. A darabban előforduló zeneszámok-
kat Fischer Sándor állította össze közismert
régimelodiókból.

Az októberi 8 előadásból október 24—31-ig
— egy este Szomor Dezső rendkívüli sikere
színműve

TAKÁTS ALACE

szerpel a műsoron immár 26-szor. Az ed-
dig kivétel nélkül zsúfolt ház előtt tartott
előadások után kétségtelenül feltűnőként
fogja ünnepelni ezúttal is az együttest, mely-
nek élén hosszú betegsége után először lép
fel Beregi Oszkár, hogy grandiózus műve-
szetével életre keltse a professzor figuráját.
Rajta kívül Rosty Magda, Vidor Feri, Solt
Ibolya, Györi Matild, Nagy György, Gellert
Lajos, Szigeti Jenő, Simai Ede, Doros István

és Darvas Ernő vesznek részt az előadásban
Gellert Lajos rendezése alatt.
Az operaelőadásokat a legméltóbb ünnepe
akkor (október 25-én):

FIDELIO

nyitja meg Beethoven remekét, mely az
OMIKE Művészakadémia egyik legtekélyesebb
teljesítménye, most is Komor Vilmos ve-
zenyi és szereplői Róna Vera, Dán Kató,
Farkas Sándor, Ernster Dezső, Fehér Pál,
Kálmán Oszkár és dr. Sipos Jenő lesznek.
A rendezésről Bálint Lajos gondoskodik.

A második októberi operaelőadást 24-én
tartják, amikor a tavalyi évad egyik kin-
gasló sikere,

DON PASQUALE

kerül felelevenítésre Fraknói Károly vezén-
yelve mellett. A pompás vígoperát 11-ik elő-
adásán is Darvas Ibolya, Kálmán Oszkár,
Lendvay Andor, Fehér Pál és Nég David
éneklék. Rendező Bálint Lajos.

Az első délutáni előadás 31-én ugyancsak
opera lesz. A páratlanul népszerű

PILLANGÓKISASSZONY

13-ik ismétlést. Fraknói Károly vezényli.
Puccini megható alakjait. Rella Gabrilella,
Spiegel Annie, Leopold Lenke, Fehér Pál,
Lendvay Andor, Teszler Tivadar és Nég Da-
vid színeztetik meg. Rendező Harcsányi
Miklós.

Az októberi műsort a Békebeli Béke hat
előadása egészíti ki, miután Harmath Imre
3 felvonásos operettjét valóságos köztrá-
ntra tűzték ki az új évad műsorára is.

A jegykiadás már megkezdődött úgy az
októberi, mint a novemberi előadásokra VII,
Wesselenyi-utca 7 alatt 9—2-ig. Október
14-én, 15-én és 16-án a jegykiadás szünetel.

Néhány szó az Orth. Polgári Konyhárol

Óbudai Freudiger Fülöpnek, a Budapesti
Orth. Hitközség agilis elnökeinek érdeme,
hogy körülbelül egy éve a Neológ. Polgári
Konyha mintájára megnyitották az Orth.
Polgári Konyha is, mert — mint az OMZSA
végrehajtóbizottságának tagja — állandóan
szorgalmazta az orth. konyha létesítését.
Szerény keretek között indult ugyan eleinte
az Orth. Polgári Konyha, mert az arra
egyébként rászoruló, de szegénységüket szé-
gyenlő egyének — nem ismervék még a Pol-
gári Konyha diszkrét kezelésű működését —
érthető okoknál fogva idegenkedtek egy jó-
tékony célú konyhán való megjelenéstől.
Lassan azonban mindjobban terjedni kez-
dett az Orth. Polgári Konyha „jóhíre” és
így különösen az utóbbi időben fellépő
folytonos drágulás és a mind nehezebb
megélhetési lehetőségek folytán most már
állandóan újabb és újabb résztvevők jelen-
keznek a Polgári Konyhán való felvételre.
Az OMZSA hozzájárulásával a keretek is
folyton bővülnek és jelenleg már száznál
jóval felül van a létszám. A Budapesti Orth.
Hitközség székházának III. emeletén műkö-
dik az Orth. Polgári Konyha, ahol hétköz-
nap a kisteremben van az étkezés, felváltva
olyan turnusokban, ahogy a résztvevők
munkájukból az ebédidőt maguknak sza-
laddá tehetik. Szombaton azonban — ami-
kor is egyszerre történik az étkezés — az
előjáróság előzetes vendégszeretettel a
hitközség díszteremébe hoztatja a Polgári
Konyha rendelkezésére. Ragyogó tisztaság,

lényes kivilágítás, hófehér abroszok, hűtési
terítés fogadják péntek este a résztvevőket,
akik a kitűnő péntek esti vacsorához egy-
egy jószívű mecenás állandó heti ado-
mánya folytán még külön-külön kávé-bor
és Lechem Miskát is kapnak. A jó hal-
vacsora, az Ajtáló ételek még emelik a
szombati szent hangulatot, mintegy vissz-
varázsolva az egykori enjót, szép otthonsa-
kat. Ha ilyenkor egy ideges benyitna az
étterembe, nem igen sejtene, hogy ez egy
uri formában nyújtott jótékonyaság étkezése,
hanem inkább egy szép ünnepi vacsorára
gondolna. Pedig hát, hogy a boldogságot
és megelégedettséget sugárzó arcok mögött
mennyi egyéni tragédia húzódik meg, annak
a sorok írója volna a legjobb megmondó-
bírója, mert mint az Orth. Polgári Konyha
vezetője előtt diszkrétan sok minden fel-
tűnt mindabból, ami az egyesek életében
lejátszódik addig, amíg az illető a Polgári
Konyhához való felvételét kéri. Ugyasírtan
minden egyes eset egy-egy külön zsidó
életregény.

E soroknak is épp az a célja, hogy ma-
kon keresztül némiképp érdeklőssük azt a
sok-sok, meghátráltatott jóságot, ami az
OMZSA-nak jutott pénzekből fakad. Ti-
mogassuk tehát, kedves hűtestvéreim, az
OMZSA-t mindenkor teljes erőnkkel, és
azonfelül is. Tartunk szemünk előtt néha
Ribáry klasszikus mondását, mely szerint
jobb ma sokat mint — I. mentis — holnap
kapni.

Szomson Vilmos

H I R E K

— AZ ISTENTISZTELETEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A Pesti Izr. Hitközség templomában Szukkosz mindkét estjén 5, délelőtt 10, pénteken este 4.35, szombaton reggel 7, délelőtt (Rumbach, Csáky, Páva) 9, a többiben 10 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Szombat kimenetele este 3.35 órakor, Október 20-án (Hásánó Rabb) reggel 7. Semini Ácresz előestjén 4.45 órakor, 21-én Haskára reggel 7, délelőtt 9.30, délután 12. Szimchász Tóra előestjén 4.45 órakor, 22-én (Szimchász Tóra) délelőtt 10 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Október 22-én, pénteken este 4.30, 23-án, szombaton délelőtt pedig 10 órakor van. A szombat kimenetele 5.15 órakor. Hétköznap reggel 7, este 5 óra az istentiszteletek kezdete. — A Budai Izr. Hitközség Templomaiban Szukkoszkor és pénteken este 5, Szukkoszkor és szombaton reggel 7, délelőtt 10 órakor kezdődnek az istentiszteletek. A szombat kimenetele este 5.40 óra. Hétköznap reggel 7, (hétfőn és esütőnapokon 8.15), este 5 óra a kezdete.

— Adományok. Kupfer Kató fülöpszállási III. oszt. gimnáziumi tanuló az OMZSA gyermekvédelmi akciója részére 25 pengőt gyűjtött. — Dr. Klein Andor főrabbi (Abony) 5 özv. Ungár Lipótné (Söjtör) 5 pengőt küldött hozzánk ugyancsak az OMZSA részére. — N. N. a munkaszolgálatosok családvédelmi akciója részére 100 pengőt küldött. Az adományokat rendeltetési helyükre juttattuk.

— Kérem azokat a hazatért munkaszolgálatosokat, akik Winternitz Lajos (szül. 1905) fiáról tudnak valamit, értesítsék édesanyját, Winternitz Dezsőné, Győr, Héderőváry ut 8.

— Vendégszónoklat a Rumbach-utcai templomban. Október 15-én, Szukkausz második napján délelőtt a Rumbach Sebestyén-utcai templomban dr. Salgó László körzeti segédrabbi fog bemutató vendégszónoklatot tartani.

— Dembitz Gyula hetvenedik születésnapja. Október 9-én, Engesztelés Napján töltötte be hetvenedik életévét Dembitz Gyula kormányfőtanácsos, több hadi és polgári kitüntetés, valamint külföldi érdemrend tulajdonosa, az Elektromos Áramszolgáltató R. T. ny. elnökgazdátja, a budai zsidóság egyik kitünősége, aki két esztendő óta a budai hitközség intézményügyi előjárójaként fejt ki értékes tevékenységet felekezetünk közéletében. A Budai Hitközség előjáróságának keddi ülésén dr. Csobádi Samu elnök köszöntötte Dembitz Gyulát. A Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártjának szerencsekívánatait Sós Ármin elnök adta át. Dembitz Gyula a gazdasági és társadalmi élet különböző sikjain tekintet vissza közhasznú és szép multra: évtizedekig elnöke volt az egyik legnagyobb fővárosi ipartestületnek, hosszú ideig beltagja volt a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának, az iparostársadalom országos céhmesterei oklevéllel jutalmazta. Ami pedig mérnöki munkásságát illeti: jelentős része volt az ország elektromos hálózatának kialakításában. Magas állami szervek is több ízben vették igénybe szakértelmét. Bárhol működött, tudásával és szeretetreméltóságával széles körökben szerzett híveket és barátokat, akik most szerencsekívánataikat küldik hetvenedik születésnapja alkalmából.

A SÁROSPATAKI IZR. HITKÖZSÉG pár év óta erősen megnövekedett teendőket kénytelen megoldani, mint a munkaszolgálatosok egyik bevonulási központja. Legutóbb az OMZSA ügyeiben képviselőtestületi közgyűlést tartott, amelyen az országos járulék és az OMZSA aktuális kérdéseit dr. Szepess Miksa központi delegátus ismertette. A hitközség részéről Szotter Mór elnök és dr. Binét Menyhért, az OMZSA-bizottság elnöke mélyenjáró beszédekben a sárospatakiak áldozatkész szelleméről tettek tanúságot.

— A dohányutcai főtemplomban a nagy ünnepeken a kari szőlőkat Vermes Jenő operaházi tag énekelte művészi s mély hitbéli átérzéssel.

H A L Á L O Z Á S

Az alábbi munkaszolgálatosok elhalálozásáról kaptunk értesítést: Bányász Dávid Dénes 32 éves tisztviselő (a. n. Stern Janka) december 10-én, dr. Wene-tianer György 42 éves vegyész-mérnök (a. n. Ehrenfeld Regina) december 30-án, Grosz Miksa 26 éves szabósegéd (a. n. Weisz Josef) augusztus 18-án, Friedmann Dezső 43 éves utazó (a. n. Klein Katalin) január 16-án, Mitleider László 41 éves kelmefestősegéd (a. n. Klein Janka) január 14-én halt meg. (Legyen befoglalva a lelkek az örök élet koszarujába. Ámen!)

Dr. Gerő Tibor nyugalmazott miniszteri tanácsos 59 éves korában hirtelen meghalt. Nyugalombavonulásáig a kereskedelmi minisztériumban fejtett ki elismerten közhasznú munkásságot. Temetésén, amely nagy részvét mellett volt a rákoskeresztúri temetőben, Mandel Lajos főkéntor gyászénekei után dr. Grossmann Zsigmond főrabbi bucsuztatta megható szavakkal, mint olyat, aki köztisztviselői pályáján általános megbecsülést szerzett önmagának és hajlathatatlanságának is.

Művészi stremlék. EICHBAUM MOROS V., Rudolf-tér 3. szám (Margit-bidnál). — Telefon: 124-674

Kiadótulajdonos: Magyarországi Izraeliták Országos Irodája A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROOZ REZSŐ.

(Beküldött kéziratokat nem örvölnek meg és visszaküldésére sem vállalkozunk.)

Nyomatott

a Globus Nyomdai Műintézet R. T. körforgógépein. Budapest, VI., Aradi-utca 8. Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató.

A P R Ó H I R D E T É S E K

ARA SZAVANKÉNT 25 FILLER

ALLAST KERES

MAGANOS háztartásának vezetését vállalna intelligens, középkorú nő. „Szorgalmas” jelígre a kiadóba.

ÖNALLÓAN sütni főzni tudó lány, nagy gyakorlattal, azonnalra állást keres kis családnál. Stern Árpád Rimaszécs. 813

KIS családú sochet ubodek baal teffilo, baal kore, kitűnő pedagógus, elismert orth. kabaloszal, sameszli állást is vállal Ajánlatok az egri izr. Pártfogó Iroda címére kéretnek. Eger, Káptalan-u. 17.

HÁZITANTÓNOK elmenne zsidó családhoz gimnáziumi érettségivel Adler Vilmos Nagysalló. 806

NÉGYGYERMEKES családanya harisnyafeljelést, fehérneműjavítást vállal. Kolonics Istvánné, Bihari-u. 12. II. 64.

HAZASSAG

NŐSÜLNE 35 éves modern orthodox jómódú fiatalember „Hasonló életkörü” jelígre a kiadóba. 807

TÖKELETES gyors- és gépirónó, könyvelésben is jártas, szép kézírással. Irodában, mielőbb állandó álláshoz juthat. Kereskedelmiben érettségizett előnyben. Lakás, ellátásról szükség szerinti gondoskodom. Ajánlat kéz- és gépirással dr. Tauszig Rezső, Békéscsaba címére küldendő. 2109

ALLAST KAPHAT

KERESEK perferkt családcsnót, zsidó lányt, teljes ellátással, szolid, vidéki házamba. Ajánlatok „Igenymegjelöléssel” jelígre a kiadóba. 2106

LAKÁS ELLÁTÁS

DIÁKOT, vagy diáklányt egészséges komfortos lakásomba kóser ellátással vállalnék. Fizetés esetleg természetben „Uri család” jelígre a kiadóba. 810

FIATAL, gyermektelen házaspár, vidéki városban, saját házban ellállal idősebb férfit, vagy nőt, élethossziglani tartásra, ingatlan vagyonért, vagy esetleg havi díjazásért, kóser kosztal és teljes ellátással. Cím a kiadóban. 2108

GYERMEKTELEN házaspár, ta- karításért lakást keres. Wein- stein, Murányi-u. negyvenöt f. 2

ELVÁLLALNÉK 2-4 éves gyer- meket nevelésre. Elsőrendű há- násmódban és kiogástalan tiszta- ságban részesülne. Tartásdíj megbeszélés szerint. Leveleket „Videki gyermekszerező” jelígre a kiadóba. 809

FIATAL elfoglalt urinó nem kö- lönbéjratu szobájába lakótára- nót keres, fürdőszobahasználattal. „Benzur-utca elején” jelígre a kiadóba

TAKARÍTÁSÉRT üres lakást ke- res egyedülálló jobb nő. Károly- körút 7. cukorkaüzlet. 811

VEGVES

ELADOK, vagy magyar bélyegért cserélek jó külföldieket. Schön- Ignác, Szőlőseges, Kárpátalja.

Bock Oszkár, úgy maga, mint testvérei: Irén, Hilda, Béla, fájdalommal telt szívvel közlik, hogy szeretett édesanyjuk

özv. Bock Hermonné

szül. Löbl Jenny

85 éves korában csendesen el- hunyt.

Gyászolják még menyeci: Bock Oszkárné Pechner Sári, Bock Bé- láné Rózsi; veje: Szegő Lajos; unokája: Bock János; testvére: Braun Sándorné Löbl Jolán.

Temetése e hó 13-án, szerdán 2 órakor a rákosi izr. temetőben volt.

Nyugodjék békében!